

1. Proizvodnja ementalskog sira u prvome je redu ona vrst mljekarske proizvodnje, koja najviše zavisi o prirodnim uvjetima ili ukratko rečeno o kvaliteti mlijeka. Razni suvremeni postupci, kao na pr. pasterizacija mlijeka, pri takovoj proizvodnji samo malo će nam pomoći.

2. Za uspješnu proizvodnju ementalskog sira nije dovoljno samo kontrolirati mlijeko u mljekari, nego je prije potrebno proširiti kontrolu do same proizvodnje u staji. Redovni pregledi staje, kontrola krme i krmljenja, kontrola probave kod stoke i t. d. minimalni su zahtjevi, bez kojih kvalitetnu proizvodnju ementalskog sira ne možemo ni zamisliti. Mljekara mora imati mogućnost, da iz staja, u kojima krave imaju proljev, isključi mlijeko od dobave ili bar od prerade u ementalski sir.

3. Mljekarstvo treba što prije rajonizirati, t. j. treba da se pojedini pogoni prihvaćaju samo one proizvodnje, za koju imaju najviše uvjeta. Tu proizvodnju ne bi smjeli jednostavno prekidati.

4. Konačno je već vrijeme, da se uredi bar mali laboratorij, koji će pogonima u slučaju smetnje u proizvodnji pripomoći savjetom, potpunim načinom kontrole i čistim kulturama. Prema sadanjoj situaciji pogoni su još potpuno prepušteni sami sebi.

Rukavina Lujo, Beograd

UNICEF — KAO STALNA MEĐUNARODNA ORGANIZACIJA UJEDINJENIH NACIJA

Nastavlja se pomoć u podizanju i unapređenju mlekarstva u našoj zemlji

Na poslednjem, odnosno VIII. Zasedanju Ujedinjenih Nacija u New Yorku između ostalog rešavalo se — za decu sveta — jedno veoma važno pitanje. Naime, radilo se o Fondu Ujedinjenih Nacija za pomoć deci — UNICEF-a, da ova humana međunarodna organizacija, kojoj je prošle godine istekao rok trajanja delatnosti, prestane sa radom, ili da produži rad u formi stalne međunarodne organizacije.

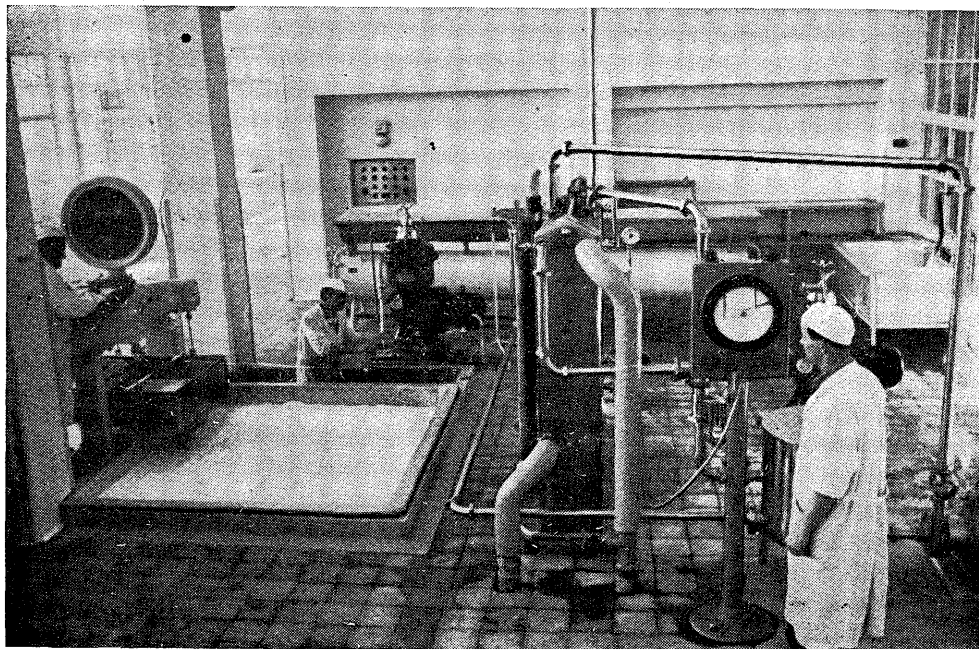
Veliki broj delegata, koji su učestvovali u generalnoj debati, izrazio je svoje mišljenje, da je plodan rad UNICEFa od osnivanja do danas, doprineo da se materijalno i tehnički pomogne naporima zemalja, koje su najviše stradale tokom prošlog rata, da je također veoma doprineo podizanju ugleda ove svetske organizacije i da time pretstavlja jedan od najuspešnijih vidova međunarodne saradnje. Izvršenjem postavljenih ciljeva ova međunarodna organizacija potpuno je opravdala svoje postojanje.

Na predlog članova ekonomsko-socijalnog saveta XVI Zasedanja u Ženevi, jednoglasnom odlukom 60 nacija sveta, zastupljenih na VIII. Plenarnoj skupštini Ujedinjenih nacija u New Yorku, izglasale su neograničeno trajanje delatnosti Međunarodnog dečjeg fonda — UNICEFa. Važno je napomenuti, da su ovoga puta među nacijama bile i velike zemlje, kao SAD, SSSR, Ujedinjeno Kraljevstvo i Francuska.

Za našu zemlju ova odluka ima veliki značaj zbog plodne delatnosti i obimne materijalne pomoći, koju UNICEF daje u izgradnji mlekarске industrije,

tako da ta dosadašnja akcija pomoći pretstavlja temeljnu podlogu za daljnje razvijanje i unapređenje ove privredne grane.

Upoznavši se s privrednim razvojem u našoj zemlji, UNICEF je uvideo da kod nas postoje, uz njegovu pomoć, realne mogućnosti za podizanje sopstvene mlekarske industrije, koja će biti sposobna da samostalno i nezavisno proizvodi i snabdeva potrošače odnosno decu, zdravim mlekom i mlečnim proizvodima. Prelaskom delovanja na t. zv. dugoročne programe pomoći, UNICEF je ponudio svoju pomoć u mlekarskim strojevima, tehničkoj opremi i prevoznim sredstvima, a uz pomoć opreme koja se može proizvesti u našoj zemlji, da se u proizvodnim područjima mleka podigne mlekarska industrija, koja bi od proizvođača prihvatila mleko i dala potrošačima zdravo, pasterizovano mleko, mleko u prahu i mlečne proizvode, tako da će ta pomoć imati u mlekarskoj industriji trajni karak-

Gradska centralna mlekarica, Novi Sad

ter. Uviđa se, da u našoj zemlji sve više prestaje potreba za hitnu pomoć u životnim namirnicama — (izuzetak čine godine izvanrednih nesreća, prouzrokovane elementarnim nepogodama i sl.) i nastaje mogućnost za primenu programa trajne vrednosti.

Što se podiže po drugom programu pomoći

U realizaciji drugog programa pomoći izgradnje mlekarske industrije u našoj zemlji u izgradnji se nalaze: Fabrika mleka u prahu u Murskoj Soboti, Gradska mlekarica za pasterizaciju mleka u Ljubljani i Rijeci i Preradbeni mle-

kara u Novom Mestu. Ovi radovi nalaze se u toku, tako da njihovo završenje i puštanje u rad možemo očekivati krajem ove godine. Naročito dobro napreduju radovi na izgradnji mlekare u Ljubljani i montaži Fabrike mleka u prahu u Murskoj Soboti.

U neposrednoj okolini pomenutih mlekarskih pogona, odnosno na otkupnoj teritoriji podižu se sabirališta mleka, raznih tipova i kapaciteta: za Mursku Sobotu u Šalovcima, Ljutomeru, Opači i Lendavi, a za Rijeku u Ilirskoj Bistrici i Delnicama.

Ovom izgradnjom pojačava se kapacitet mlekarske industrije u našoj zemlji za 110 tona dnevne pasterizacije mleka kao i dnevni kapacitet proizvodnje mleka u prahu za 2 tone mleka dnevno.

Ovim programom pružena je materijalna pomoć u vrednosti od 210.000 dolara. Dodavši uštedu iz prvog programa pomoći u iznosu 31.800 dolara, što čini ukupno 241.800 dolara.

Doprinos naše zemlje u opremi, građevinskim i montažnim investicijama iznosi oko 540.000.000 dinara.

Pored pomenutih korisnika pomoći ovim programom uključene su i već izgrađene fabrike mleka u prahu u Osijeku i mlekara u Skoplju sa strcjevima za automatsko punjenje i zatvaranje boca aluminijskim zatvaračem (čepovima). Mlekara u Skoplju dobila je 5 agregata za proizvodnju električne energije na sabirnim stanicama, na kojima nema električne struje.

Što se podiže po trećem programu pomoći

Sumom od 205.000 dolara data je nova pomoć za dalje podizanje mlekarske industrije u zemlji. Za ovaj program tehničke pripreme su izvršene i na proleće započinje izgradnja novih mlekara za pasterizaciju i preradu mleka u Banja Luci i Nišu. Delimično se daje pomoć i u opremi već ranije podignute mlekare u Prilepu.

Pored ovih mlekara podižu se na otkupnoj teritoriji sabirališta mleka. Za Banja Luku u Prijedoru, Prnjavoru i Novoj Topoli. Za Niš u Aleksincu, Belolinu i Brestovcu ili Paligracu.

Pored ovoga, UNICEF dalje, ulazeći u probleme našeg snabdevanja mlekom, uključan je pomoći sa rashladnim uređajima za poboljšanje distribucije mleka. Tako će se podizati u većim gradovima rashladni depoi (hladnjače) većeg kapaciteta. Zadatak ovih depoa, koji bi se podizali u centrima grada, biće: hlađenje mleka i lagerovanje (uskладиštenje) mleka i mlečnih proizvoda i sirolada. Tako će se ovi artikli moći na hladnoći sačuvati i razvoziti u prodavnice ili potrošačima po kućama u različito doba dana ili noći — ili će se pomoći veći broj prodavnica mleka i mlečnih proizvoda manjim rashladnim uređajima (frižiderima).

Za ovaj program naša zemlja investira sumu od 682.000.000 dinara. Time se proširuje kapacitet pasterizacije za 70.000 litara mleka dnevno i prerade za neke 20.000 litara mleka dnevno.

Pored strojeva mlekarske opreme i laboratorijske opreme, UNICEF isporučuje i najnužniji broj prevoznih sredstava—kamiona. Još ove godine biće isporučeno i podeljeno raznim korisnicima 15 novih kamiona za dovoz mleka sa terena.

Raspored prevoznih sredstava po korisnicima

Korisnik transportnih sredstava	Mjesto	Raspodjela transportnih sredstava				Svega
		Kamioni od 3 t.	Kamioni od 5 t.	Prikolice	Terenska kola	
Mlekara	Beograd	3	2	2	1	8
"	Zagreb	3	2	2	1	8
"	Ljubljana	1	1	1	1	4
"	Skoplje	2	3	1	1	7
"	Sarajevo	3	2	1	1	7
"	Novi Sad	2	2	2	1	7
Fabrika mleka u prahu	Osijek	5	1	2	1	9
"	Županja	1	4	1	1	7
"	Murska Sobota	4	—	—	—	4
Mlekara	Rijeka	3	—	—	—	3
"	Niš	3	—	—	—	3
"	Banja Luka	3	—	—	—	3
"	Zemun	3	—	—	—	3
Depo hladnjača Mlekarski Inst.	Beograd	2	—	—	—	2
	Svega :	38	17	12	8	75

Što se podiže po četvrtom programu pomoći

Po ovom programu podiže se nova mlekara i zgrada Instituta za mlekarstvo u Zemunu. Institut za mlekarstvo opremljen savremenim laboratorijem i tehnički opremljenom mlekarnom biće u mogućnosti da vrši praktične i naučne radove u cilju poboljšanja kvaliteta mleka i mlečnih proizvoda; da proučava tehniku izrade domaćih i stranih sireva; da radi na standardizaciji i tipizaciji takvih proizvoda. On će takođe saradivati na proizvodnji domaće mlekarske opreme u proizvodnji i ispitivanju, za pripremu u radu mlekarskih pogona, kako bi se što pre ovladalo industrijskom proizvodnjom u zemlji i postepeno oslobađa'i kupovine iz inostranstva. Institut će imati zadatak da podiže stručni kadar putem škola, kurseva, povremenih praktičnih radova i specijalizacija u samom Institutu za kraće ili duže vreme.

Kako će mlekara Instituta biti podignuta u Zemunu, to će ona pored navedenog cilja biti u stanju sa svojim dnevnim kapacitetom od 40.000 litara mleka da snabdeva mlekarni grad Zemun i dopunjuje snabdevanje Beograda. Njezin rad biće zasnovan na udruživanju između proizvođača mleka i mlekare. Tehničke pripreme za ovu izgradnju su u toku i ona će započeti ovog proleća.

Po istom programu podiže se nova mlekara za pasterizaciju mleka u Krajujevcu sa dnevnim kapacitetom od 15.000 litara mleka.

Za ova dva pogona predviđa se podizanje i odgovarajućeg broja sabira-lišta mleka na otkupnoj teritoriji, odakle će se mleko sakupljati.

Pored ovoga, po ovom programu pomoći isporučuje se fabrici mleka u prahu u Osijeku novi stroj za punjenje mleka u prahu u limenke u oduzimanju vazduha. Na taj način postići će se dugotrajnost u čuvanju kvaliteta mleka u prahu. Isto tako fabrici mleka u prahu u Županji isporučuje se aparat za punjenje mleka u prahu u papirne kesice.

Za ovaj program UNICEF je uputio prošle godine svoje stručnjake i FAO, koji su skupa s našim mlekarskim stručnjacima utvrđivali uslove za pružanje pomoći u ovoj izgradnji.

Na Zasedanju Programskog komiteta UNICEFa sredinom marta ove godine u New Yorku odobrena je za ovaj program suma od 140.000 dolara. Doprinos

naše zemlje sastoji se od građevinske delatnosti, domaće opreme, montažnih i instalacionih sredstava u visini od neko 400,000.000 dinara.

Mlekara u Zernunu imaće uređaje za industrijsku proizvodnju sladoleda-duboko hlađenog. Dnevni kapacitet ove proizvodnje biće oko 3.000 kg sladoleda. Ovo će biti prvi mlekarski pogon ove vrste u zemlji, koji će pored već navedene funkcije, započeti sa industrijskom proizvodnjom sladoleda u našoj zemlji. Isto tako mlekara će imati uređaje i za sterilizaciju mleka, pa će za potrebe dojenčadi obavljati svakodnevno i ovaj posao.

Kroz sva tri pomenuta programa pomoći isporučiće se strojevi za punjenje mleka u boce sa aluminijskim zatvaranjem, umesto sa kartonskim, kako je to u prvom programu pomoći bilo.

Rekapitulacija investicionih troškova

PROGRAMI	Investicioni troškovi — u 1.000 dinara				UNICEF-ova pomoć u dolarima
	Građevinski radovi	Oprema	Ostali troškovi	Svega	
I Program	860.225	539.494	176.893	1.576.612	897.290
II „	220.400	284.300	35.300	540.000	241.800
III „	248.000	222.000	100.000	570.000	224.000
IV „	180.000	170.000	50.000	400.000	140.000
Svega :	1,508.625	1,215.794	362.193	3,086.612	1,503.000

Izvršenje ugovornih obaveza

a) Besplatna raspodela pasterizovanog mleka i mleka u prahu.

Ova besplatna raspodela utvrđena je između Jugoslavije i UNICEFa posebnim sporazumom. Prosečni procenat od proizvedenog mleka koji se deli besplatno ili po subvencionisanim cenama iznosi do 10%.

Od početka rada mlekara do kraja 1953. godine podeljena je besplatno iz mlekara — fabrika mleka u prahu, sledeća količina mleka:

pasterizovanog mleka:	1862 tone	vrednost u din.:	55,524.886.—	Broj korisnika:	21.431
mleko u prahu:	285 „ „		64,243.000.—	„ „	: 237.273
Svega:	2147 tona	vrednost Din	119,767.886.—		svega: 258.704

Ove količine mleka koristila su deca kroz dečje jaslje, obdaništa, razne dečje domove, dečje ustanove, dečje bolnice, dečje centre za deobu kod roditelja, mlečne školske kuhinje i sl. Financijska sretstva osiguravaju gradovi za pasterizovano mleko, republički zavodi za narodno zdravlje i socijalnu politiku za mleko u prahu. Ova obaveza besplatne raspodele mleka traje po utvrđenom sporazumu 6 godina od datuma otvaranja pogona.

b) Kapitalna izgradnja

Primajući pomoć od UNICEFa u strojevima i mlekarskoj opremi mi smo dužni izvršiti sopstvenim troškovima svu ostalu investicionu izgradnju (građevinska delatnost, oprema iz domaće proizvodnje, montažne i instalacione radove). Kod većih mlekarskih pogona, t. j. gradskih mlekara i fabrika mleka u prahu, ova izgradnja vremenski dobro napreduje. Naši ljudi u većini stiču

sve više iskustva u ovladaavanju tehnikom i posluživanju strojeva na pojedinim radnim mestima. No, ne bi se moglo reći da je tako svuda i u svim pogonima. Imade pored neznanja, nepoznavanja posla i nebrige, što je svakako rezultat niskog standarda stručnosti mlekarskog osoblja, koje većinom nije poznavalo rad u industrijskim postrojenjima. To se najviše oseća u manjim mestima, sa oskudnim brojem industrijskog radništva. Zbog toga bi podizanju stručnosti mlekarskih radnika u pogonima trebalo pokloniti veću pažnju.

Isto tako ne bi se moglo reći da u celosti uredno i na vreme izvršavamo obaveze u pogledu podizanja i rada na sabiralištima mleka. Još nije uvek shvaćen njihov značaj i uloga na otkupnoj teritoriji. Zato se njihova uloga potcenjuje i oni za investitora u izgradnji predstavljaju sporedniji posao.

Tako još nisu svuda sabirališta završena i puštena u rad. Imade ih koja se grade već treću godinu. Sve se nekako misli da treba najpre završiti centralni pogon, pa onda sabirališta mleka. Međutim, to treba obratno ili barem paralelno jedno sa drugim. Najslabije u tome stoji fabrika mleka u prahu u Županji i mlekara u Sarajevu. Tamo isporučeni strojevi i oprema stoje neugrađeni već tri godine. Zbog toga je Županja imala znatne količine mleka s visokim procentom kiselosti, kojega nije mogla prerađivati u prah, nego u meki sir i brinuti se za njegov hitan transport i prodaju. U 1952. i 1953. godini od kupljenih 4.202 tone mleka, zbog takvog slučaja morala je preraditi u sir 1.296 tona mleka, što predstavlja 34% od sveukupnog kupljenog mleka. Za taj procent oštećena su deca koja u zemlji troše mleko u prahu, jer ga još uvek u zemlji nema dovoljno.

Isto tako slabije teče podizanje sabirališta mleka drugog programa. Treba imati na umu da od urednog izvršenja naših obaveza zavisi daljnja pomoć Unicefa za podizanje mlekara u drugim gradovima i industrijskim naseljima. Neuredno izvršenje obaveza dovodi našu zemlju u nezgodan položaj u odnosu napram ove međunarodne organizacije, jer zaista nemamo moralnog prava tražiti pomoć za nove programe, dok raniji nisu potpuno završeni. Na taj način odugovlačimo mogućnost da i drugi gradovi dobiju potrebnu pomoć.

Gabler Franjo

ZADRUŽNA MLJEKARA U OTOČCU ILI PROBLEMI RAZVOJA MLJEKARSTVA U LICI

Područje kotara Otočac ubraja se među plodnije kotare siromašne Like.

Samo mjesto Otočac, sjedište kotara, leži u plodnoj Gackoj dolini, a udaljeno je oko 20 km od najbliže želj. stanice Vrhovine, odakle polazi i u Plitvička jezera.

Jake ličke zime sa dosta snijega omogućuju, da se u proljeće zemlja i potoci opskrbe vodom, kojom ovaj kraj oskudijeva naročito za sušnih ljeta, a takvih ima ovdje često.

Na području ovoga kotara živi oko 5.400 domaćinstava, koja se pretežno bave poljoprivredom, a ponajviše stočarstvom. Prema posljednjem popisu u otočkom kotaru ima oko 6.500 krava i oko 14.000 ovaca, tako da na jedno domaćinstvo otpada poprečno 1,2 krave i 2,6 ovaca.